

Bydgoszcz, 21 marca 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.11.2019.RK/JDa

**Pan
Adam Matuszak
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
Rojewo 8
88-111 Rojewo**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Rojewo 8, 88-111 Rojewo (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 11, 12 marca 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 115/2019 z dnia 22 lutego 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 10 marca 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Adama Matuszaka – Kierownika GOPS, asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W Gminie Rojewo ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 29 marca 2012 r. przyjętego Uchwałą Nr XVII/92/2012 Rady Gminy Rojewo. W dokumencie uwzględniono realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 29 marca 2012 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 5/2012. Dokument nie uwzględniał stanowiska asystenta rodziny w strukturze organizacyjnej Ośrodka oraz nie wyszczególniał zadań przypisanych ustawą do realizacji. W trakcie kontroli Kierownik Ośrodka uzupełnił braki Zarządzeniem nr 1/2019 z dnia 11 marca 2019 r.

Wójt Gminy Rojewo Upoważnieniem nr 39/2014 z dnia 15 lipca 2014 r., upoważnił p. Adama Matuszaka do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizowała do końca 2018 r. 3-letni gminny program wspierania rodziny na lata 2016-2018, przyjęty Uchwałą Nr VII/93/16 z dnia 28 kwietnia 2016 r.

Celem głównym programu było tworzenie optymalnych warunków umożliwiających poprawę sytuacji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich wspieranie w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez realizowanie skoordynowanej polityki społecznej na rzecz wzmocnienia rodziny, przez wyspecjalizowane instytucje samorządu lokalnego. W programie zawarto diagnozę środowiska lokalnego, która uwzględniała dane statystyczne oraz główne problemy mieszkańców Gminy.

Kierownik GOPS przekazał informację, iż program na lata 2019-2021 jest w trakcie opracowywania.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełnił obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawił potrzeby z tym związane. Sprawozdanie za 2017 r. zostało przekazane do Rady Gminy w terminie określonym w ustawie. Sprawozdanie za 2018 r. zostanie przekazane Radzie Gminy do końca marca br. Kierownik GOPS złożył w tym zakresie stosowne wyjaśnienia.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudnił jednego asystenta rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 15 lipca 2015 r. do chwili obecnej.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2017 r. 3 rodziny, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 4 rodziny, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) 3 rodziny, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny posiada wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy. W *zakresie czynności* nie uwzględniono wszystkich zadań, wynikających z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W trakcie kontroli uzupełniono braki.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Rojewo tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent podnosił swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta. Zdarzały się przypadki, iż powyższy wniosek sporządzany był po podpisaniu zgody rodziny na współpracę, z uwagi na kwestie organizacyjne Ośrodka.

Z rodziną zawsze podpisano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentował swoją pracę poprzez: zasady współpracy z rodziną, ocenę sytuacji rodziny, plan pracy z rodziną, aktualizację planu pracy, karty pracy z rodziną, okresową ocenę sytuacji rodziny, dziennik wizyt w środowisku rodzinnym, notatki służbowe, rejestr indywidualnych konsultacji wychowawczych, rejestr opinii wydanych na potrzeby innych instytucji, harmonogram czasu pracy asystenta rodziny.

Asystent dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, co jest zgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Należy jednak podkreślić, iż obliczanie terminu sporządzenia pierwszej okresowej oceny sytuacji rodziny liczony był od momentu opracowania planu pracy.

Podkreślić należy, iż okresowa ocena sytuacji rodziny jest dokumentem odnoszącym się do działań od początku współpracy, z uwagi na podejmowane wsparcie. Pouczono, iż podpisana zgoda jest obowiązująca w obliczaniu okresowej oceny sytuacji rodziny.

Częstotliwość wejść w środowisko asystentów była adekwatna do potrzeb rodzin.

Plany pracy opracowywane są wspólnie z rodziną, po dokonaniu oceny sytuacji rodziny. Dokument podpisany jest przez członków rodziny, pracownika socjalnego i asystenta. W jednym przypadku (X.X.) plan pracy nie uwzględniał przewidywanych efektów

ustalonych działań, co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy. Powodem pominięcia tego elementu w dokumencie, był fakt, iż rodzina nie potrafiła określić skutku działania nawet przy pomocy asystenta.

Zgodność powyższego zapisu stwierdzono w części dotyczącej określania terminów realizacji działań. Zaobserwowano, na podstawie analizy teczek rodzin, iż plany pracy tworzone są w odległym terminie od momentu podpisania zgody, z częstotliwością od 4 do 7 miesięcy. W jednym przypadku (X.X. i X.X.) odnotowano brak planu pracy w dokumentacji rodziny.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystent rodziny nie zakończył jak dotąd współpracy z żadną rodziną, która osiągnęłaby cele i przewyciężyła trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W związku z powyższym asystent nie prowadził monitoringu, z uwagi na brak rodzin, które kwalifikowałyby się do tej formy wsparcia.

Decyzja asystenta o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się w porozumieniu z Kierownikiem Ośrodka i pracownikiem socjalnym, na wspólnym spotkaniu. Wówczas asystent przedstawia sporządzoną okresową ocenę sytuacji rodziny, a pracownik socjalny aktualną sytuację rodziny. Wsparcie asystenta jest kontynuowane w rodzinach, gdzie zamierzone cele nie zostały osiągnięte.

Jak dotąd asystent zakończył współpracę z 1 rodziną (X.X. i X.X.) z powodu zmiany miejsca zamieszkania poza teren gminy.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: oświatą, służbą zdrowia, kuratorami, dzielnicowymi, radnymi, sołtysami. Mając na uwadze dobro dziecka i całej rodziny, Ośrodek podejmuje działania interwencyjne i zaradcze.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W dwóch rodzinach objętych pomocą asystenta rodziny, w której wystąpiło zjawisko przemocy, zaangażowane były następujące służby: pracownik socjalny, policja, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej, placówki oświatowe. W przypadku zaobserwowania występowania przemocy, niezwłocznie podejmowano działania mające na celu ochronę zdrowia i życia, w tym założono „Niebieską Kartę”, powiadomiono Sąd Rejonowy w Inowrocławiu, zintensyfikowano wzajemną współpracę międzyinstytucjonalną, w kwestii przepływu informacji nt. rodziny oraz ustaleniu podejmowanych działań. Należy jednak zauważyć, iż omawiana przemoc w rodzinach nie była stosowana wobec dzieci, w związku z tym w żadnym przypadku bezpieczeństwo dzieci nie było bezpośrednio zagrożone.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Rojewo nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W gminie działa natomiast Biblioteka, która organizuje dzieciom czas wolny i oferuje bezpłatne zajęcia rozwijające zainteresowania. W świetlicach wiejskich funkcjonujących na terenie gminy, organizowane są zajęcia rekreacyjno-sportowe oraz wycieczki w okresie przerwy zimowej i letniej od zajęć lekcyjnych.

Rozwijaniu i utrwalaniu zamiłowań i umiejętności sportowych służą dwa boiska funkcjonujące przy szkołach oraz możliwość działania w drużynie młodzieżowej przy klubie piłkarskim w Rojewie.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Rojewo zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, terapeutycznego, pedagogicznego, prawnego). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzielił Kierownik GOPS.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Rojewo nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Nie przeprowadzono również żadnej kampanii informującej środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 146 538,72 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 174 496,97 zł,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 14 394,57 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny nie współpracował z żadną rodziną, której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w związku z tym nie opracowywał planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej ani nie uczestniczył w posiedzeniach zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 25 lipca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 4 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 9 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 17 stycznia 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie.¹

W związku z powyższym nie wydano zaleceń pokontrolnych.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **5/2019** w dniach 11, 12 marca 2019 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do niego zastrzeżenia.

Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia lub nieuwzględnienia.

W przypadku przyjęcia wystąpienia pokontrolnego bez zastrzeżeń, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017, w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności).